MAANDELIJKS

Tijdschrift

VAN HET EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE

VOL. XXII (April 1972) N° 4

Tijdschrift : MOORS E.

Bijdrage : Beschermend lid : 300 fr.
Lid : 200 fr. te storten aan
LE MAIRE, P., 53 de Broquevillelaan, 1200 Brussel of op P.C.R. 8460.38 van het genootschap te Brussel of via de Afdelingen

Nederlandse leden : briefwisseling aan MOORS, E., Oude Antwerpsebaan, 161, MECHELEN

Beste Lezer,

Veel leden hebben reeds, terecht, opgemerkt dat het bulletin te laat verschijnt.

Wij kunnen alleen maar zeggen dat in de beste familie's ook al eens iemand te laat thuis komt. Wij zullen trachten aan dit euvel te verhelpen en in de toekomst beter te doen.

Een bedenking... de redactieleden werken belangloos in hun vrije tijd om u iets te bieden waar de lezer wat aan heeft.

***

Er wordt steeds maar aangedrongen om opbergmappen te bekomen.

Het spijt ons te moeten mededelen dat de kaften wegens te hoge kosten afgeschaft werden en reeds sinds januari 1971.

De Redactie.

ALGEMENE VERGADERING

NUMISMATISCHE KRING HASSELT - LIMBURG BELGIË

Lectori Salutem,

Wij hebben de eer U hierbij uit te nodigen tot de *Algemene Vergadering van het Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde* en tot de 5e Internationale Numismatische Dag, gehouden te Hasselt in de zaal «Onder den Toren», Thonissenlaan, 15, op **zondag, 4 juni 1972 van 9 tot 19 u.**

Mede wordt een tentoonstelling van Hasseltse munten en noodgeld en Belgische munten gehouden, in bruikleen gegeven door leden van de Numismatische Kring Hasselt.

Verder is er veel plaats gelaten voor ruil.

Er is mogelijkheid tot middag- en avondeten in restaurant « Traiteur Brantz », Thonissenlaan, 68.

Parking voorzien ter plaatse.

Programma :

Vanaf 9.00 uur	ruilgelegenheid — het is aan te bevelen tafelreservering vroegtijdig af te spreken op het secretariaat : Schreurs M., Elfde Liniestraat, 1, 3500 Hasselt — Tel. 011/262.93.
10.00 uur	Opening tentoonstelling * door de Heer Burgemeester van de Stad Hasselt.
10.15 uur	Akademische zitting.
11.00 uur	(tot 19.00 uur) Ruilbeurs.

Het zou voor ons een eer zijn U die dag te mogen ontmoeten.

* Limburgse munten — Belgische munten van 1830 tot heden — Biljetten van België van 1900 tot heden — zeldzame bisschoppen van Luik — Gedenkpenningen, munten en noodgeld van Hasselt — muntontwerpen van de Heer Mahieu.

CERCLE NUMISMATIQUE HASSELT - LIMBOURG BELGIQUE

Lectori Salutem,

Ce nous est un plaisir de vous inviter à *l'Assemblée Générale de l'Alliance Européenne Numismatique* et à la 5e Journée Internationale Numismatique qui se tiendra à Hasselt, dans la salle «Onder den Toren» Boulevard Thonissen, 15, dimanche le 4 juin 1972 de 9 à 19.00 heures.

Il y aura une exposition de monnaies et de billets de nécessité hasseltois et de monnaies belges, prêtés par les membres du Cercle Numismatique de Hasselt. En outre de nombreux échanges seront possibles.

L'occasion sera offerte de diner et de souper au restaurant « Traiteur Brantz », Boulevard Thonissen, 68.

Parking sur place.

Programme :

A partir de 9.00 heures	possibilité d'échanges — il est recommandé aux visiteurs de retenir leur(s) table(s) en s'adressant dès que possible au secrétariat : Schreurs M., Elfde Liniestraat, 1, 3500, Hasselt — Tel. 011/262.93.
10.00 heures	Vernissage de l'exposition * par le Bourgmestre de la ville d'Hasselt.
10.15 heures	Séance Académique.
11.00 heures	(jusqu'à 19.00 heures) — Echange numismatique.

* Des monnaies du Limbourg — les monnaies belges depuis 1830 jusqu'aujourd'hui — les billets belges de 1900 jusqu'aujourd'hui — les évêques rares de Liège — des médailles commémoratives, des monnaies et des billets de nécessité de Hasselt — des projets de monnaies de Monsieur Mahieu.

NUMISMATIC CLUB HASSELT - LIMBURG BELGIUM

Lectori Salutem,

We have the honour to invite you to the *General Assembly of the European Numismatic Society* and the 5th International Numismatic Day, which will take place in Hasselt in the hall « Onder den Toren » Thonissenlaan 15, on sunday, 4th june 1972, from 9 a. m. to 7 p. m.

There will be an exhibition of coins and emergency money of Hasselt and Belgian coins, lent by the members of the Numismatic Club Hasselt.

There will also be occasion to exchange and even to have dinner and supper in the restaurant « Brantz », Thonissenlaan, 68,

Free Parking.

Program :

From 9 a.m.	— occasion to exchange — we recommend that visitors should look their table accommodation weil in advance. This can be done by applying to the Secretary : Schreurs M., Elfde Liniestraat, 1, 3500 Hasselt — Tel. 011/262.93.

10 a.m. Opening exhibition * by the mayor of Hasselt.
10,15 a.m. General Assembly.
11 a.m. (till 7 p.m.) Exchange.

It would be an honour to us to meet you that day.

* Coins of Limburg — Belgian coins from 1830 up to present — banknotes of Belgium from 1900 up to present — coins of Liege, being very rare at present — medals, coins and emergency money of Hasselt — coin-projects of Mr. Mahieu.

NUMISMATISCHER KREIS HASSELT - LIMBURG BELGIEN

Lectori Salutem,

Wir haben die Ehre Sie zur Hauptversammlung der Europäischen Numismatischen Allianz und zum 5. Internationalen Numismatischen Tag in Hasselt einzuladen, im Saale « Onder den Toren », Thonissenlaan, 15, am Sonntag, dem 4. Juni 1972 von 9 bis 19 Uhr.

In der Ausstellung werden Münzen und Notgeld von Hasselt und Belgische Münzen gezeigt.

Weiter wird auch Gelegenheit für Münztausch geboten.

Möglichkeit für Mittag — und Abendessen im « Restaurant Brantz » Thonissenlaan, 68, ist auch vorsehen.

Parkplatz.

Programm :

Von 9 Uhr an — Müntztausch — Es ist empfelenswert Tischreservierungen möglichst frühzeitig beim Sekretariat : Schreurs M., Elfde Liniestraat, 1, 3500 Hasselt — Tel. 011/262.93 zu machen.
10 Uhr Offnung der Ausstellung* vom Herrn Bürgermeister der Stadt Hasselt.
10,15 Uhr Akademische Sitzung.
11 Uhr (bis 19 Uhr) Müntztausch.

Es wäre uns eine Ehre Sie begrüssen zu können.

Mit der Hoffnung auf ein angenehmes Treffen verbleiben wir inzwischen.

* Limburgische Münzen — Belgische Münzen von 1830 bis heute — Belgische Banknoten von 1900 bis heute — selten Bischöfen von Lütich — Denkmalmünzen, Münzen und Notgeld von Hasselt — Müntzenwürfen des Herren Mahieu.

***

WAARSCHUWING

De ingewijden weten dat op de laatste Schulman-veiling het dricguldenstuk met jaartal 1823 en te Brussel geslagen, aan een uitzonderlijk hoge prijs verkocht werd : 20.000 gulden, zijnde meer dan 300.000 BF, kosten inbegrepen.

In een reclamefolder, door de koper verspreid, wordt uit de doeken gedaan wat hij met zijn nieuwe aanwinst voor heeft : hij zal ze laten herslaan op 5000 eksemplaren en ze voor 70 gulden het stuk verkopen, BTW inbegrepen. Onvoorziene omstandigheden voorbehouden en gesteld dat hij voor deze 5000 stuks een afnemer vindt, moet men toegeven dat onze « pseudo-numismaat » aan dit « zaakje » een aardige stuiver verdienen zal.

De promotor van deze niet officiële herslag is een vooruitziend man : hij nam de nodige voorzorgen opdat deze herslag niet zou kunnen verward worden met het originele stuk. De rand zal gekarteld zijn, het zal van een hoger zilvergehalte zijn en tenslotte zal het een weinig dunner uitvallen.

Ter intentie van alle beginnende leden willen we er dadelijk de nadruk op leggen dat zulke herslagen niet het minst geschiedkundig belang hebben. Het blijven slechts namaaksels, voor te behouden aan de verzamelaars van dergelijk spul. Het kan ongetwijfeld bepaalde personen amuseren en het is eenieder volkomen geoorloofd zijn schuiven te garneren met reprodukties van dit soort : nemen we maar als voorbeeld deze welke de petroleummaatschappijen in de handel brengen. Maar laten we vooral de nadruk leggen op het feit dat dit soort verzamelen niets met numismatiek te maken heeft. Er bestaat bovendien een ander gevaar dat niet mag onderschat worden. Wanneer het nagemaakte ding slechts aan één zijde een afbeelding vertoont — de keerzijde is doorgaans aan publiciteit gewijd, of wanneer ze een element vertoont dat noodzakelijkerwijze de aandacht moet trekken (Vb. : op de reproduktie van een antieke munt het jaartal 1972 laten aanbrengen) dan zijn de verwarringen nauwelijks te vrezen. Anders is het gesteld wanneer de reproduktie slechts inzoverre verschilt van het originele stuk door bijkomstigheden die niet dadelijk een anachronisme openbaren. Vroef of laat moet dan gevreesd worden, bij een eventuele wederverkoop, dat de koper zich zal laten beetnemen door te geloven een onuitgegeven eigentijdse varieteit op de kop te hebben getikt (gekartelde rand in plaats van gladde rand bv.).

Zelfs in België hebben we een recent voorbeeld gekend. Sommige munten, officieel herslagen op initiatief van de Prins Regent en die enkele graphische verschillen vertonen, werden aanzien als varieteiten van hun tijd en dit nog wel door voortreffelijke specialisten.

HET ITALIAANSE PARLEMENT GEEFT HET VOORBEELD

In het italiaanse parlement werd een wet gestemd die voorziet in de bestraffing met gevangenzetting, gaande van drie maand tot drie jaar en een geldboete van 100.000 tot een miljoen lire, van al wie muntstukken van gelijk welk land namaakt, imiteert of reproduceert. Het doet niets ter zake of het antieke, middeleeuwse, moderne of gangbare munten zijn.

Dezelfde wet bestraft met een maand tot een maand hechtenis en een geldboete van 30.000 tot 300.000 lire, al wie zijn medewerking verleent tot de aanmaak van zulke stukken.

Volledigheidshalve melden we nog dat de wet wel de reproduktie van munten, inzonderheid voor de handel in juwelen, toelaat. Deze dienen echter van een duidelijk merkteken voorzien te worden om alle verwisseling te vermijden.

Wij maken van deze welgekomen gelegenheid gebruik al onze leden er op te wijzen dat op de bijeenkomsten van het genootschap, het ten strengste verboden is gelijk welke **valse munten** ten toon te stellen met het inzicht ze te verkopen, ze te koop aan te bieden of ze te verhandelen.

DE PRIJZEN VARIËREN VOLGENS DE STAAT VAN BEWARING DE ZELDZAAMHEID EN DE SCHOONHEID

Bij de waardebepaling van een munt spelen volgende drie faktoren een belangrijke rol : de staat van bewaring, de graad van zeldzaamheid en de esthetische aantrekkelijkheid.

1. *De staat van bewaring* is de dag van vandaag het voornaamste element dat mede de prijs bepaalt terwijl 60 tot 80 jaar geleden de verzamelaars hieraan niet al te veel belang hechtten. Naargelang de staat van bewaring kan de prijs van een griekse munt gemakkelijk variëren van 1 tot 30 voor éénzelfde eksemplaar. Een voorbeeld : de tetradrachme van Athene geslagen tussen 478 en 407 voor J. C. bereikt normaal 10.000 tot 12.000 F zo zij in een prachtige staat is terwijl een eksemplaar van dezelfde munt, in middelmatige staat, verkocht wordt voor nagenoeg 1500 F of zelfs nog goedkoper. De verkoopscatalogussen van munten geven ook altijd de staat van bewaring aan volgens een code die er in het algemeen de volgende is (in dalende orde) FDC (fleur de coin), prachtig, zeer schoon, (TB) en schoon ; de zogenaamde FDC munten zijn praktisch « in nieuwe staat » alsof ze nimmer in omloop waren ; de benaming « schoon » is van toepassing op munten met een middelmatige staat van bewaring maar die nog goed leesbaar zijn. Munten waarop dit épitheton niet meer toepasselijk is kunnen niet meer als verzamelstukken worden aanzien.

2. *De graad van zeldzaamheid* vormt het andere overheersende element. Als een der zeldzaamste griekse munten vermelden wij de démarèteion die gemakkelijk 3.000.000 F ; de decadrachme van Athene haalt 1.500.000 tot 2.000.000 F, deze van Agrigente 2.000.000 tot 3.000.000 F. Deze prijzen zijn van toepassing op munten in goede staat. Een démarèteion van middelmatige kwaliteit maar toch nog leesbaar, zou waarschijnlijk voor 100.000 à 200.000 F verkocht worden. In de numismatiek zijn de begrippen van zeldzaamheid en staat van bewaring trouwens niet van elkaar te scheiden. Zeggen dat een munt zeldzaam is betekent niet zonder meer dat er maar weinig eksemplaren van gekend zijn maar in het algemeen wel dat de specimens in goede staat van bewaring niet talrijk zijn. Onder de andere zeldzame munten komen de decadrachmen van Syracuse voor waarvan de stempels gesneden werden door Evainète of door Cimon. In goede staat betaalt men voor de munt van de eerste stempelsnijder 200.000 tot 500.000 F en voor deze van de tweede van 300.000 tot 700.000 F. Averechts, als voorbeeld van betrekkelijk gewone griekse munten kan men deze van Tarento en van Corinthië citeren. De Tarentse of Corinthische munten uit het klassieke tijdperk worden normaal verkocht tegen 2000 en 5000 F.

3. *De schoonheid van stijl en het afgebeelde onderwerp* spelen een niet te onderschatten rol bij de prijsbepaling. Sinds enkele jaren is er inderdaad een nieuwe klas verzamelaars van griekse munten, die veel belang hechten aan de esthetische kwaliteit van de stukken, op de voorgrond getreden.

Zij waarderen in de eerste plaats b.v. de personages van het archaïstische tijdperk, gekarakteriseerd door het zijdelingse oog en de golvende haren. Wat de verschillende types betreft, hierover kan men zeggen dat de erotische onderwerpen zeer in trek zijn.

Het metaal waaruit het stuk vervaardigd is heeft daarentegen geen van de minste invloed op de notering. De meeste griekse munten zijn uit zilver en de zeldzame gouden munten worden niet gerangschikt bij de kostbare en duur betaalde eksemplaren.

Wanneer wij de evolutie van de notering bestuderen dan stellen we vast dat de gemiddelde prijs van de griekse munten in nominale waarde sinds een tiental jaren bijna verdubbeld is en sommige stukken genoten van een nog belangrijkere prijsstijging.

Zal deze prijsstijging zich met eenzelfde ritme handhaven ? Het zal wel zo zijn vermits het aantal verzamelaars van griekse munten gestadig groeit. Vandaar het schaarser worden van griekse munten op de markt. Één enkel element zou deze strekking kunnen doen keren : het ontdekken van belangrijke vondsten griekse munten.

Maar dit schijnt een zeer onwaarschijnlijke hypothese te zijn. Trouwens, de vondsten die tot heden gedaan werden, hebben, verre van de markt te verzwakken, deze nog verlevendigd. Onlangs heeft men in Egypte een lot oude munten gevonden. Een paar maand later waren alle zeldzame eksemplaren door europese verzamelaars opgekocht.

OVER BRACTEATEN EN NOG WAT

Vermoedelijk weten de meesten onder u wel wat een bracteaat is. Velen hebben er misschien al wel een gezien ook en sommigen bezitten er zelfs een paar. Mij dunkt is het dus niet zonder belang er ook eens iets meer over te vertellen.

De bracteaat (bractea = dun metalen plaatje) komt in zijn oudste vorm voor in Zweden en Noorwegen tussen de jaren 450 en 700. Het betrof hier toen nog geen munt, maar wel ging het hier om een groot aantal gouden en zilveren dunne plaatjes, die aan één zijde slechts geslagen of gestampt werden. Zij dienden als versiering of als amulet en waren dikwijls nabootsingen van Romeinse, Byzantijnse of Anglo-Saksische munten.

De echte bracteaten, die we als werkelijke munten kennen, werden hoofdzakelijk in zilver geslagen en de enkele gouden die er bestaan behoren meestal aan de koningen van Bohemen.

Zij werden meestal geslagen met een ijzeren stempel waarin beeld en tekst ingegraveerd waren. Deze zijde van het muntplaatje die tegen de stempel kwam te liggen was dus de bovenzijde. Ze werden slechts aan één zijde geslagen ; de achterzijde vertoonde dus het spiegelbeeld van de voorzijde. Dat ze op deze wijze werden gemaakt is goed te merken aan de bovenzijde, die aanmerkelijk gladder is dan de onderkant.

De meeste bracteaten zijn van Duitse, ook van Zwitserze oorsprong. De eerste verschenen rond 1125 onder Lothaar II en werden vermoedelijk in Thuringen en de omliggende Saksische landen aangemaakt. Als oudste muntwerkplaatsen kunnen we wel Erfurt, Saalfeld, Eisenach, Mülhausen, Nordhausen en Goslar vermelden.

In de XIIe eeuw sloeg men ook in sommige muntplaatsen zgn. deniers op grote, heel dunne muntplaten, maar aan beide zijden. De slag, omwille van het materiaal dat men gebruikte, was zo zwak, dat dit euvel er wel zal toe geleid hebben deze in de toekomst slechts aan één zijde te slaan. Deze aan beide kanten geslagen munten geeft men nu soms de weinig toepasselijke naam van « half-bracteaten », omdat het geen « echte » zijn, ofwel « dubbelbracteaten », omdat ze dubbel zouden zijn geslagen. Deze betiteling heeft helemaal niets te maken met de echte muntbenaming. Deze half- (of

dubbel-) bracteaten waren in Zuid-Duitsland en Zwitserland in gebruik. Het aanmaken van bracteaten was vermoedelijk ingegeven door het voordelig gebruik van metaal en door de handelbaarheid inzake het snijden van de muntplaatjes.

De oorspronkelijke bracteaat had een tegenwaarde van de aan beide zijden geslagen denier en gedurende de XIIe en XIIIe eeuwen gaf men hem de algemene benaming « pfennig ». Deze mag niet worden verward met de « hohlpfennig », wat een éénzijdig billoen muntje was dat eerst in de tweede helft van de XIVe eeuw zijn intrede deed en tot een heel ander muntstelsel behoort.

Het klasseren van bracteaten is een zeer moeilijk geval. Zeer velen zijn « stom » : ze dragen geen tekst en het is dus alleen aan de hand van de afbeelding, een wapen of drgl. en veelal door de vindplaats ervan, dat enig klassement mogelijk is.

De Heer of de Geestelijke Overheid die deze muntjes deed slaan, legde nl. de omloop van gelijkaardige munten uit de omliggende landen verbod op. Uitzondering daarop vormden de bracteaten van Hall (type St. Marcus, van de aartsbisschoppen van Magdeburg) en deze van Erfurt (type St. Maarten, door de aartsbisschoppen van Mainz), die een grote omloop hebben gehad. Het dient ook vermeld dat een der oorzaken dat deze munten ten huidigen dage zo weinig voorkomen is, dat jaarlijks deze van het vorige jaar werden ingehouden en hersmolten werden. Gotbische initialen, die in het veld van deze munten kunnen voorkomen, schijnen te wijzen op deze verschillende uitgaven.

De keizerlijke bracteaten onderscheiden zich doordat ze meestal de keizer te paard met vaandel of rechtstaande vertonen. Hij draagt dan een kroon en een scepter. Soms komt het ook voor dat eveneens, samen met de beeldenaar van de keizer, dit van de aartsbisschop op de munt staat. De oudste keizerlijke bracteaat behoort aan Frederik I Barbarossa en werd nà 1152 gemaakt en draagt als titel : REX.

De bracteaten van groot formaat behoren meestal aan Thuringen, Harz, Anhalt, Brunswick en Hannover. Ze zijn een uitzondering in Westphalen en aan de Neder-Rijn. Het is eerst later dat ze ook in Zwaben en Zwitserland ingang vonden.

De eerste bracteaten, deze van de XIIe eeuw, zijn platter van vorm dan die van de XIIIe eeuw. De grote stukken van deze laatste eeuw hadden een boord met een aanmerkelijke verhoging, die aan een schotel deed denken. Ze kregen de naam van « cupularen » of schotelvormigen.

De tweezijdige denier verdween niet helemaal, want de aartsbisschoppen van Mainz sloegen er in de Rijnstreek, terzelfder tijd als bracteaten in Thuringen.

Tot in de helft van de XIIIe eeuw had de bracteaatpfennig geen onderdelen en het gebeurt dat deze voorkomen in twee of vier ge-

deeld ten gebruike van de kleinhandel. Rond die tijd werden er in de werkplaatsen van Anhalt, Brunswick en Goslar halve pfennigen gemaakt, bracteaten die « haelblinge » of later nog « scherfe » werden genoemd. Nog later werd deze in Midden-Duitsland vervangen door een nieuw klein dun muntje, aan beide zijden geslagen. Het kreeg de naam van « heller » en kwam het eerst uit de muntwerkplaats van Hall in Zwaben en droeg een handje, hetwelk in het wapen van deze stad voorkomt.

Beetje bij beetje verminderde de bracteaat nu van grootte en gewicht en na het verschijnen van een helemaal nieuwe en mooie, aan beide zijden geslagen, zilveren « Praagse Groot », degradeerde hij tot slechts een pasmuntje van billoen.

Alhoewel er veel gelijkvormigheid tussen de bracteaten bestaat, wat, zoals reeds hoger gezegd, het klasseren zo moeilijk maakt, zijn er toch heel aardige en interessante stukken tussen. Zo bestaat er een stuk van de Abdis van Nordhausen en van Adalbert, aartsbisschop van Mainz, geslagen in Erfurt, die aan de ene zijde de tekst in verhoging vertoont, en aan de keerzijde in het midden het centraal beeld in verhoging. Een echte bracteaat dus, maar toch aan beide zijden, dus tweemaal, geslagen.

De verschillende typen zouden wij kunnen indelen in « wereldlijke heren » en « kerkelijke gezagdragers ». De eersten vertonen allen de beeldenaar van voren gezien en deze van de kerkelijke staten tonen ons de prelaat naar voren gezeten met opgetrokken knieën en schouders. Ze zijn meestal min of meer barbaars gegraveerd. Soms treft men ook wel eens een toneel van meerdere personages, zoals bv. de martelaar St. Stefaan te Halberstadt en St. Laurentius te Merseburg. Maar over het algemeen laat de bracteaat ons de beeldenaar zien van de keizer, de heer, de bisschop, de landgraaf, enz. De wereldlijke heren, soms ook de bisschoppen, zijn te paard gezeten. De kleding van de abten en de bisschoppen maken weinig verschil uit, maar bij de eersten wijst het woordje « ABBAS » op hun functie. De abdissen dragen een sluier om het hoofd. De burggraven, meestal onderhorig aan de keizer, hebben meestal een eigen muntwerkplaats, los van deze van de bisschop. Ook dragen vele bracteaten de afbeelding van de schutsheilige van de stad.

De teksten, als er zijn, zijn altijd in het latijn. Het gebeurt dikwijls dat de lezing ervan helemaal geen zin heeft of onzeker is. De schrijfwijze is ook heel verschillend. Zo kan het voorkomen dat bv. een naam als « Conradus » wel op twintig verschillende manieren wordt gespeld. Hetzelfde met de naam van de abdij van Quendlinburg. Zeer dikwijls zien wij ook een letter in het midden van een woord zich tot 3 en 4 maal achter elkaar herhalen. Een enkele letter duidt soms ook de muntplaats aan : A = Arnstad of E = Erfurt.

En tot besluit : zoals van alle munten in alle tijden werden ook hier vervalsingen gepleegd, en wel moderne vervalsingen omwille van

de verzamelaar. Zoals wij voor de antieke munten de beroemde Becker kennen, zo is er tussen de moderne vervalsers van bracteaten een naam : Seelander, die wij mogen onthouden. Hij kopieerde niet alleen bestaande, maar, zoals Becker het ook deed, schiep hij een aanzienlijk getal nieuwe typen.

Aguilas, Maart 1969. R. Timmermans

PENNINGEN VAN HET E.G.M.P.K.

De volgende Penningen van E.G.M.P zijn nog te verkrijgen

1965	Brussel	nog 3	
1967	Izegem	nog 9	
1969	Mons	nog 28	
1970	Gent	nog 41	aan Fr 200.—
1971	La Louvière	nog 16	aan Fr 250.—

Wie nog deze verzameling wil beginnen, heeft nu een laatste kans.

Paul De Baeck

DE MUNTEN VAN HET KONINKRIJK SIAM

In het verhaal over zijn reis naar Siam (1685-1688) ons nagelaten door graaf de Forbin, lezen we dat het geld van de Siamezen bestaat uit « een zilveren gewicht, rond als een geweerkogel en gemerkt met 2 letters, die het muntmerk zijn van de prins ». Men noemde dit muntstuk tical en het had een waarde van 40 franse stuivers. Volgens Forbin was de tical als volgt onderverdeeld : de halve tical en « een andere soort zilveren munt », faon genaamd, met een waarde van 5 franse stuivers. Voor de verhandelingen met een waarde van minder dan een faon bediende men zich van zeeschelpen, de zogenaamde *cauris*, afkomstig van de Maldivische eilanden ; men rekende 120 cauris voor 5 franse stuivers.

Anderzijds spreekt Mgr Pallegoix, schrijver van een zeer interessante studie over het koninkrijk Thaï, van in omloop zijnde zilveren munten en voegt er aan toe (deel I blz. 256) dat « afgezien van de zilveren munten, er munten bestaan van geringere waarden, waarvan de aanmaak, in de provincies ver afgelegen van de hoofdstad, door de koning werd toegelaten. Sommige munten zijn uit koper vervaardigd en andere uit een soort glasachtige materie verlakt in allerhande kleuren.

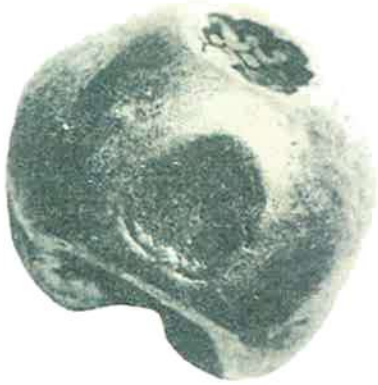

Deze beknopte aanduidingen was alles wat de numismaten als wetenschap aangeboden kregen tot in 1879, jaar waarin de consul-generaal van Portugal in Siam, Marquis A. Perreira een brochure van 30 bladzijden uitgaf — « Moedas de Siam » ongelukkiglijk onvolledig — maar dat in 1880 gevolgd werd door een zeer gedokumenteerde studie van M. Josef Haas, vice-consul van Oostenrijk-Hongarië, over « Siamese munten » en in de engelse taal uitgegeven te Shangai (1).

Vermelden we daarbij nog enkele beknopte gegevens over het onderwerp dat ons bezighoudt, door M. L. Fournereau in zijn boek « Tour du monde », 24 juli 1897, blz. 353 (De dode steden van Siam) en dan zullen we nagenoeg de ganse bibliographie over de numismatiek van Siam aangestipt hebben.

Het is op de geloofwaardigheid van deze schrijvers dat we onze persoonlijke kennis zullen steunen bij het uiteenzetten van enkele gegevens over de munten van het koninkrijk Siam. De historische dokumenten van plaatselijke oorsprong die we vandaag kennen zijn te vaag opdat het mogelijk weze er enige vaste gegevens uit te halen, betreffende de vroegere feiten tot de stichting van Ayuthia tot hoofdstad van het koninkrijk (1350 A.D.).

In dit jaar begon de dynastie gesticht door Somdatch-Phra-Rahmah-Thibaudi de eerste. In 1603 wordt ze opgevolgd door deze van Phra-Chou-Song-Than die in 1630 wordt omvergeworpen.

Men bezit geen enkel gegeven aangaande de munten die onder deze dynastieën in omloop waren noch over deze die ze voorafgingen, er is geen enkel spoor van teruggevonden en de oudste munten welke men bezit zijn deze die te Ayuthia in 1630 aangemunt werden.

Hebben de vroegere dynastieën er dan geen uitgegeven? Bestonden er muntateliers in de hoofdsteden die ze te Sangkalok, Phichalok en in andere plaatsen gesticht hadden?

(1) *Siamese coinage.* Shang-Haï, 1880.

Tot op heden heeft men daaromtrent geen enkele aanwijzing; het is ten andere mogelijk dat Siam slechts eigen munten gehad heeft vanaf het ogenblik waarop het zich losgemaakt heeft van de opperheerschappij van Cambodja, zelfs dan zouden deze munten nog lang conform kunnen gebleven zijn met de Khmers typen.

Wat er ook van zij, we kennen geen enkele Siamese munt van de periode vóór 1630 en, vanaf deze datum tot de troonsbestijging van Mongkut (1851). Er bestaan slechts de bolvormige zilveren stukken, waarover Forbin het had, t.t.z. dikke langwerpige staven die oorspronkelijk zonder twijfel de vorm van een cauri moeten gehad hebben en waarvan de afgeronde uiteinden omgebogen werden om er nagenoeg een bol van te maken.

Deze munt die eerst te Ayuthia en vervolgens te Bangkok aangemaakt werd (vanaf de vernieling van Ayuthia door de Birmanen) heeft als eenheid de tical, een stuk met een gewicht van 18 gram en een waarde van 60/100 van de mexikaanse piaster. Zijn aangemunte veelvouden waren: de dubbele tical en de driedubbele tical (deze laatste zeer zeldzaam!). De aangemunte onderdelen waren: de 1/2 tical, 1/4, 1/8, 1/16 en 1/32 tical, allen bolvormig en de laatste met een volume van een rijstkorrel.

De verscheidene uitgiften onderscheidden zich door twee muntstempels; de ene stelt het koninklijk zegel voor, de andere het merkteken van het muntatelier.

Volgens M. Haas zijn de meest gekende stempels de volgende:

I. Munten van Ayuthia

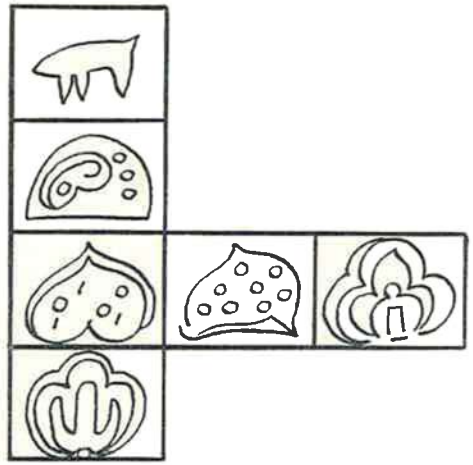

Kra-Chang, zegel met de olifant

Kra-Bet, zegel met het lokaas voor de visvangst

Kra-Dockmei, zegel met de lotusbloem

Kra-Kri, Kra-Sen, zegel met de drietand, met de vork, van de regering Prayah-Tahk, de hersteller van Siam en stichter van Bangkok.

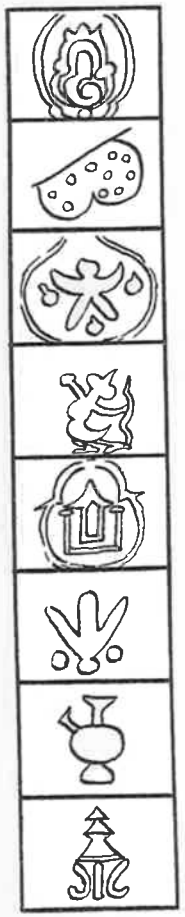

1ste regering

Kra Bua, zegel met de lotusbloem
Kra-Chak, zegel met het gebladerte

2de regering

Kra-Krut ok-san, zegel met de grote koning der vogels
Kra-Krut ok-yau, zegel met de kleine koning der vogels.

3de regering

Kra-Keng, zegel met het koninklijk paviljoen
Kra...? (niet te bepalen zegel)

4de regering

Kra-Kunto, zegel met de beker
Kra-Mongkut, zegel met de kroon (aangenomen door koning Mongkut).

WV

vervolgt

HOEKJE VAN DE VERZAMELAAR

Wens te kopen :

In zeer goede staat : Romeinse munten, Porceleinen munten, Noodmunten, Tokens, met dierafbeelding als hoofdmotief (geen heraldiek).

Aanbiedingen : Gaston Teeuwens, Turnhoutsebaan, 81, 2200 Borgerhout. Telefoon : 36.02.26 (privé) ; 31.96.00 (Esso).

VERGADERINGEN DER AFDELINGEN

Antwerpen : 2e en 4e zaterdag der maand te 15 uur. Hotel « Billard Palace » Kon. Astridplein 40 te Antwerpen (aan centraal station).

Brugge : 2e dinsdag der maand te 20 uur. Hotel « Terminus » 't Zand 16 te Brugge.

Brussel : 1e en 3e donderdag te 20 uur van elke maand. Hotel « Les accacias » Fonsnylaan 6 (achter de zuidstatie). Toegang te 19 uur.

Charleroi : 2e zondag der maand te 9 uur. Palais des Beaux Arts de Charleroi, Place du Manège te Charleroi.

Gent : 3e zondag der maand. Van 9.30 uur tot 13 uur. Café « Colombophile » President Rooseveltlaan 5 (Zuidpark) te Gent.

Hasselt : 1e zaterdag der maand 14-18 uur. Periode 1/9 - 31/6. 3e zondag der maand. 10-12.30 uur. Inglish Pub, Grote Markt, 11 Hasselt.

Kortrijk : 3e zondag der maand te 15 uur. Hotel « du Nord » Statieplein 2 te Kortrijk.

La Louvière : 4e zondag der maand te 10 uur. Café de la Régence, Place Communale te La Louvière.

Liège : 2e en 3e zondag der maand, uitgezonderd juli en augustus, te 10 uur in café « Le Paris » 31 place de la République Française te Liège.

Mons : 4e zondag der maand te 10 uur. Aux Armes de Bootle, rue de Nimy (bij de Grote Markt) Mons.

Moeskroen : 1e zondag der maand te 15 uur. Exelsior Grote Markt 23 te Moeskroen.

Nivelles : 2e zaterdag van de maand te 15 uur en 3e zondag der maand van 10 uur tot 12.30 uur. « Café de l'Union » Grand Place te Nivelles.

Namur : 1e zondag der maand van 10 uur tot 12 uur. Cercle Militaire, Rue Dewé (place Leopold).

Mulhouse : 3e zondag van de maand van 9.30 uur tot 12 uur. Salon Vert du Buffet. Central Station te Mulhouse (Frankrijk).

St. Kat. Waver : 1e en 3e vrijdag maand om 20 uur. Café « De Wereld » Markt 5 St. Katelijne Waver.

Leuven : 1e zondag der maand te 9.30 uur. Café « Rubens » Bondgenotenlaan 15 te Leuven.

Tienen : 4e zondag van 10 uur tot 13 uur. De Toekomst Stationsplein 72 te Tienen.

BIBLIOGRAFIE

Het Romeinse Rijk gezien van uit zijn keizers door C. LAE-

g-
af

ot

numismaat.
Handig formaat, prijs 20 fr. Sterk aanbevolen.
Te bevragen bij de uitgever : C. Laenens, Auwegemvaart, Me-

per
D
waa
E
welkom zijn.

evens de geschiedenis van het hoe en het Munten verschenen vanaf 1559 tot 1967. *het nederlands*, zal zeker veel verzamelaars

Spijtig dat geen gebruik werd gemaakt van clichés maar dit wordt zeker goed gemaakt door de zeer gedetailleerde gegevens

raad.
SCHRAEPEN Pierre Paul, St Martinusstraat 22, 3300 TIENEN (Tel. 016/837.40).